

2009-08-26

Konsumentombudsmannen
Box 48
651 02 KARLSTAD

Fk: Livsmedelsverket

Anmälan av Coca-Cola, OLW och Big Bear - vilseledande hälsomärkning (GDA)

GDA står för Guidance Daily Amount, som på svenska betyder vägledande dagligt intag eller rekommenderat dagligt intag. Det innebär den mängd näring man bör få i sig under en dag. GDA-märkningen används av livsmedelsindustrin på förpackningars framsida och visar hur mycket fett, mättat fett, salt, socker och energi en portion av livsmedlet innehåller. Dessutom har många företag valt att lägga till hur stor mängd kalorier livsmedlet innehåller. Märkningen visar hur stor av det dagliga behovet som livsmedlet tillför. Dels beskrivs mängden i gram, dels i procent. Syftet med märkningen uppges vara att konsumenten i butik lättare ska kunna välja en produkt som är mer hälsosam.

Sveriges Konsumenter anser dock att denna märkning snarare förvirrar än förenklar.

Vi önskar få prövat huruvida denna märkning är vilseledande enligt marknadsföringslagens paragraf 10, utifrån tre specifika företag och produkter. Vi anser att märkningen är att anse som marknadsföring enligt lagens paragraf 3: "...andra åtgärder i näringsverksamhet som är ägnade att främja avsättningen av och tillgången till produkter..".

Exempel på att det är förvirrande är det dagliga behovet där den portion i märkningen som ligger till grund för det dagliga behovet av näring är avsett för en medelålders kvinna i 30-årsåldern med ett stillasittande arbete. Dessa rekommendationer är framtagna av europeiska kostexperter. Redan här blir det otydligt. En vuxen kvinna behöver 2000 kalorier per dag, en vuxen man 2500 kalorier och ett barn mellan sju och tio år 1850 kalorier. Jämför man dessa

siffror med de nordiska näringsrekommendationerna blir skillnaderna ännu större.

Anmälan av Big Bears Kalaspuffar

Ett exempel är Kalaspuffar som tydligt marknadsförs till barn. Vid en första anblick verkar de ha ett ganska lågt sockernehåll. En 30 grams portion av Kalaspuffarna innehåller enligt märkningen endast 12 procent av det rekommenderade dagliga intaget av socker - för en vuxen kvinna. Men ett barn som äter en 30 grams portion till frukost får i sig 26 procent av det rekommenderade dagliga intaget av socker, enligt de nordiska näringsrekommendationerna. Dessutom visar en dansk undersökning år 2004 att en vanlig portionsstorlek för frukostflingor var 72 gram. Då blir siffran 63 procent.

Därför anmäler Sveriges Konsumenter GDA-märkningen på Big Bear Ltd Kalaspuffar som vilseledande vad gäller det dagliga behovet av socker.

Anmälan av OLW:s chipspåsar

En otydlighet vad gäller portionsstorlekar är den mängd chips som fabrikanterna uppger att vi normalt äter. Den portionsstorlek som OLW anser utgöra en "portion" är 25 gram. Det är 12-13 stycken chips, motsvarande ungefär en näve. Detta skulle innebära att en 300 grams chipspåse skulle räcka till tolv personer. GDA-märkningen av fett på OLW:s chips är 9 procent, vilket låter relativt lågt. Påsen innehåller 300 gram och om en person skulle äta 100 gram av påsen, det vill säga en tredjedel, skulle det motsvara 24 procent av dagsintaget av energi och 40 procent av intaget av fett. Men då GDA-märkningen baseras på en portion på 25 gram innebär det, enligt oss, att konsumenten blir vilseledd och kan tro att produkten är nyttigare än vad den egentligen är. Ju mindre portioner, desto nyttigare verkar produkten. Industrin har kommit överens om att använda mycket små portioner. Det är vilseledande.

Därför anmäler Sveriges Konsumenter OLW för vilseledande portionsstorlekar i sin GDA-märkning av chips.

Anmälan av Coca-Colas flaskor

I fallet Coca-Cola GDA-märkningen anser vi att det finns en liknande tveksamhet som för chipsen: Portionsstorleken definieras av industrin och kan i många fall göra att procentsiffran blir påfallande liten. För vad är en "portion" läsk? Vi menar att här finns utrymme för godtycke och styrning mot en procentsiffra som är klart lägre än vad den skulle vara vid normal konsumtion. Dessutom är inte portionsstorleken konsekvent använd - på en Coca-Cola burk är portionsstorleken 330 ml, medan den på en Coca-Cola flaska som innehåller 500 ml uppges vara 250 ml. I det senare fallet lär de flesta konsumenter dricka upp hela flaskan själv och därmed blir konsumtionen dubbelt så stor. Enligt GDA-märkningen ger en portion Coca-Cola 29 procent av det rekommenderade dagliga intaget av socker. Men då konsumtionen uppgår till två "portioner" når konsumtionen plötsligt 58 procent av det rekommenderade intaget.

Till detta kan fogas att 0 procent fett är en irrelevant information som kan ge konsumenten en bild av läskens kvalitet som är nyttigare än vad den är. Läsk innehåller inte fett (däremot socker eller sötningsmedel).

*Att en flaska om 500 ml skulle utgöra två portioner framstår som vilseledande.
Att Coca-Cola valt att göra ha två olika portionsstorlekar är dessutom
förvirrande. Därför anmäler Sveriges Konsumenter Coca-Colas GDA-
märkning på läskflaskorna som vilseledande.*

För mer information om GDA-märkningen hänvisar vi till
www.sverigeskonsumenter.se och
www.radron.se.

Med vänlig hälsning

Jan Bertoft
generalsekreterare

*Bilaga:
Bilder på de anmälda produkterna.*